

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Хмельницького національного університету,
доктор технічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України

Микола СКИБА

« 25 » *СКИБА* 2021 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Мельничук Ольги Василівни «Система підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Обґрунтування вибору теми дослідження. У третьому тисячолітті поглиблюються та прискорюються загальноосвітні, соціально-економічні, політичні, соціокультурні процеси, які визначають розвиток людства на сучасному етапі його життєдіяльності. Глобальні суспільні зрушення мають систематичний, швидкий і незворотний характер. Вони зумовлені науково-технічним прогресом, швидкою інформатизацією та комп'ютеризацією, демократизацією суспільного життя. Найбільш відповідальною в цих умовах є роль освіти. Саме освіта має безпосередній та найбільший вплив на особистість і суспільство. Тому у сьогоденному світі перед педагогічною освітою України постали нові завдання, що потребують нових підходів до підготовки фахівця, здатного до креативної діяльності, відповідного реагування на виклики часу, поглиблення і вдосконалення професійних компетенцій тощо.

Державні документи з питань освіти (Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Концепція педагогічної освіти, Державна програма «Вчитель» та інші), обґрунтовуючи головні цілі і принципи реформування української системи освіти, найважливішим стратегічним завданням визначають її інтеграцію в світовий і європейський культурно-освітній простір, що актуалізує дослідження, аналіз та вивчення конструктивних ідей світового й європейського педагогічного досвіду, зокрема Великої Британії.

Досліджувана проблема пов'язана із реалізацією положень міжнародних документів: «Інчхонська декларація «Освіта 2030: Забезпечення загальної інклюзивної і справедливої якісної освіти та навчання впродовж життя» (2015 р.), «Стандарти й рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (2015 р.), «Середньострокові стратегії ЮНЕСКО на 2014 – 2021 рр.» (2014 р.), «Освіта для сталого розвитку: освітні цілі та перспективи» (2017 р.), програми ЄС «Удосконалення якості викладання та навчання в європейських вищих навчальних закладах» (2013 р.), «Нові підходи до навчання та викладання у вищій освіті» (2014 р.), «Перехід до відкритої освіти: Інноваційне викладання та навчання для всіх за допомогою нових технологій і відкритих освітніх ресурсів» (2015 р.), «Стратегічна рамка ЄС «Освіта та професійна підготовка 2020» (2015 р.) та ін.

Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх учителів іноземних мов студіювали В. Безлюдна, В. Боса, О. Гладка, В. Дьоміна, В. Калінін, А. Неділько, Т. Несвірська, О. Осова. У сучасній вітчизняній педагогічній науці детально розглядаються проблеми підготовки та професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти (І. Андрощук, А. Алексюк, І. Бех, О. Дубасенюк, М. Євтух, І. Зязюн, Н. Кузьміна, А. Кузьмінський, С. Сисоєва, В. Степанко, О. Сухомлинська та ін. До скарбниці педагогічної теорії і практики увійшли філософсько-педагогічні, теоретичні і методичні ідеї, концепції, міркування представників філософії та педагогіки Великої Британії, зокрема таких, як: Дж. Адамс, А. Арнольд, Т. Арнолд, Г. Армстронг, Р. Ашам, Ф. Бекон, Дж. Беллерс, Г. Болінгброк, Е. Гіббон, Д. Едісон, Т. Еліот, Дж. Колет, А. Коллінз, З. Купер, Дж. Локк, Дж. Мессі, Дж. Мільтон, А. Поуп, Т. Пейн, І. Скот, Г. Спенсер, Дж. Толанд, Ф. Честерфілд та ін. Педагогічні ідеї та практична діяльність британських освітян С.Маклора, М. Нейша, У. Тейлора, Дж. Сайта, Т. Аткинсона, А. Мура, С. Гейфорда, Е. Уілсона, М. Хоуллі, С. Маклафліна та багатьох інших суттєво впливає на модернізацію системи вищої освіти у Великій Британії.

Безперечну цінність для розв'язання окресленої проблеми мають роботи вітчизняних компаративістів Н. Авшенюк, Н. Бідюк, О. Локшиної, О. Матвієнко, Н. Мукан, О. Кучая, Т. Кучай, О. Огієнко, Н. Пазюри, Л. Пуховської, А. Сбруєвої, Г. Товканець, В. Третька, Н. Яцишин та ін. Аналіз результатів наукових досліджень дає підстави стверджувати, що процес професійної підготовки викладачів англійської мови в зарубіжному досвіді, зокрема в університетах Великої Британії, донині не поставав предметом спеціального вивчення.

Вивчення та ґрунтовний аналіз теорії й практики світової педагогічної спадщини має вагоме науково-практичне значення, оскільки допомагає глибше зрозуміти діалектику загальних закономірностей і конкретних особливостей розвитку педагогічного процесу та його основних тенденцій. Незважаючи на суттєві відмінності підготовки викладачів у Великій Британії та Україні (історичні, культурні, наукові, соціальні), функційна спільність систем вищої освіти обох держав дає можливість творчо використати досвід підготовки викладачів Великої Британії, а також сприяє вдосконаленню університетської системи освіти в Україні. Це й зумовило вибір теми дослідження: **«Система підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії».**

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дослідження виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки «Компетентнісна модель фахівця» (номер державної реєстрації 0119U001797). Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 2 від 25.02.2016 р.).

Вірогідність результатів дослідження забезпечена теоретичною обґрунтованістю вихідних положень; системним аналізом літературних джерел, законодавчих і нормативно-правових документів Великої Британії та України; відповідністю комплексу методів наукового пошуку об'єкту, предмету, меті й завданням дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* у вітчизняній педагогічній науці виявлено особливості системи підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії (циклічність, багарівневість, неперервність; стандартизація змісту освіти на засадах компетентнісного підходу; збереження балансу між освітніми інноваціями та традиціями; дослідницько орієнтована підготовка; підтримка професійного розвитку та самоосвіти); *охарактеризовано* зміст та форми підготовки та професійного розвитку викладача англійської мови (курси та конференції, професійне спілкування, методичні об'єднання та дисциплінарні спільноти, консультації експертів, особисте дослідження, навчання за допомогою дії, навчання за допомогою викладання); *описано* професійну компетентність викладача англійської мови (зміст, складові, критерії, структурні компоненти); *розроблено* компетентнісну модель підготовки викладача-дослідника англійської мови у Великій Британії (зміст, методи навчання, форми організації, компетентності, засади, етапи); *виконано* порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки викладача англійської мови в

університетах Великої Британії та України; *обґрунтовано* можливості використання конструктивних ідей британського досвіду для удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів англійської мови в Україні;

– *удосконалено* змістове та науково-методичне забезпечення професійної підготовки викладача англійської мови в Україні з урахуванням особливостей британського досвіду через розкриття особливостей інтеграції методичної та дослідницької діяльності (підготовка викладача-дослідника, самоосвіта, оволодіння новими методиками викладання англійської мови, розвиток рефлексивного мислення, використання проєктів, типологія зв'язків між викладанням та дослідженням, стратегії розвитку зв'язків між викладацькою та дослідницькою діяльністю); *уточнено* змістове наповнення понять «професійна підготовка викладача англійської мови», «професійна компетентність викладача англійської мови»;

- *подальшого розвитку набули* вимоги до професійної діяльності та професійної підготовки викладача англійської мови у британському досвіді; сучасні тенденції розвитку системи вищої освіти у Великій Британії; методичні підходи до професійної підготовки викладача англійської мови в Україні.

Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні методичних рекомендацій «З досвіду підготовки викладачів іноземної мови до педагогічної діяльності у Великій Британії» на основі досвіду підготовки викладачів іноземних мов у Великій Британії в магістратурі та докторантурі на прикладі Бірмінгемського університету (Англія), Університету у Кардіффі (Уельс), Університету Стратклайда (Шотландія). Отримані результати можуть використовуватися в дослідженнях з теорії та історії педагогіки, порівняльної педагогіки, педагогіки вищої школи, при розробленні освітніх програм за спеціальністю «Педагогіка вищої школи», «Мова і література (англійська)», а також у розробленні спецкурсів і проведенні спецсемінарів як у системі підготовки викладачів закладів вищої освіти, так і в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Матеріали дослідження сприятимуть подальшому реформуванню системи вищої педагогічної освіти в Україні, поглибленню змісту підготовки та професійного розвитку викладачів англійської мови, слугуватимуть базою для досліджень з теорії і методики професійної освіти, педагогічної компаративістики, загальної педагогіки.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес освітніх закладів України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка №06/27.1 від 03.06.2020), Харківської гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 01-13/418/1 від 17.08.2020), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка №68 від 07.09.2020), Національного університету «Острозька академія» (довідка №300 від 05.11.2020), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка №03-28/04/3084 від 27.11.2020).

Публікації. Основні наукові результати дослідження висвітлено в 13 публікаціях, з них: 12 одноосібних, 1 – у співавторстві. До цих публікацій належать: 2 методичні рекомендації; 3 статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; 1 публікація у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних; 1 – у періодичних виданнях інших держав; 6 опублікованих праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, викладені в дисертаційній роботі, одержані здобувачем О. В. Мельничук самостійно. У статті (Melnychuk & Yatsyshyn, 2019), опублікованій у співавторстві з Н. П. Яцишин, особистий внесок здобувача полягає в опрацюванні та перекладі українською мовою автентичних наукових джерел дослідження, підготовці публікацій до друку, їхній переклад англійською мовою. Дисертанткою виокремлено прогресивні ідеї досвіду професійної підготовки викладачів англійської мови у Великій Британії для вдосконалення змісту фахової підготовки майбутніх викладачів України. Ідеї співавтора у роботі не використано.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (234 найменувань, з них – 127 іноземною мовою), 15 додатків. Ілюстрований матеріал подано у 14 таблицях, на 2 рисунках. Загальний обсяг дисертації становить 240 сторінок, з них 194 сторінок основного тексту.

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертація Мельничук Ольги Василівни «Система підготовки викладача англійської мови в університетах Великої Британії», є самостійним завершеним, міждисциплінарним дослідженням актуальної проблеми теорії і методики професійної освіти, порівняльної професійної педагогіки, виконаним у вигляді кваліфікаційної наукової праці, що містить нові науково обґрунтовані теоретичні результати, які мають важливе практичне значення. Робота

відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки», галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка».

2. Результати дослідження обговорено та схвалено на засіданні міжкафедрального фахового семінару Хмельницького національного університету (результати голосування: «за» – 12; «проти» – немає, «утримались» – немає) від 20 січня 2021 року.

Головуюча на засіданні міжкафедрального фахового семінару:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іншомовної освіти
та міжнародної комунікації
Хмельницького національного університету

Наталя БІДЮК

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету міжнародних відносин
Хмельницького національного університету

Віталій ТРЕТЬКО

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри технологічної та професійної освіти
і декоративного мистецтва
Хмельницького національного університету

Ірина АНДРОЩУК